

Itinerari Descobrint Sant Ildefons

ANNEX I

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

1. Cornellà i Sant Ildefons

El municipi de Cornellà es troba situat a la comarca del Baix Llobregat ocupant 6,90 km² de la marge esquerra del riu Llobregat. És un dels municipi més poblats de la comarca amb prop de 88.000 habitants (2012).

La seva ubicació privilegiada prop de la ciutat de Barcelona (5 Km) ha fet que el seu desenvolupament segueixi l'evolució econòmica d'aquesta ciutat.

Dels sis barris que conformen la ciutat de Cornellà (nomenament del 22 de juliol de 1966), el barri de Sant Ildefons forma part dels tres barris de la zona alta conjuntament amb la Gavarra i el Pedró.

Els terrenys que ocupa la zona alta del municipi pertanyen geològicament al quaternari antic, i ocupen les darreres terrasses de Sant Pere Màrtir abans d'arribar al riu. Als darrers segles aquests terrenys havien estat dedicats al cultiu de secà (degut a la llunyania del riu) com la vinya, l'ordi o el blat i a camps de garrofers amb només alguna petita construcció de camp.

La construcció de la via del ferrocarril el 1855 resseguint el talús de separació entre la zona deltaica i la part alta va remarcar l'aïllament entre la zona baixa i l'alta de Cornellà.

El barri de Sant Ildefons es pot considerar un dels darrers barris de Cornellà en ser construït, ja que va ser concebut i edificat gairebé en la seva totalitat en poc més d'una dècada, la dels anys 60 del s.XX.

Ocupa unes 45 hectàrees i es troba delimitat a l'oest per la carretera d'Esplugues, antiga carretera de Fogars de Tordera i la línia del ferrocarril RENFE (a Vilafranca del P.). Al sud té els barris de Cornellà, Almeda i Gavarra, a l'est el barri de Sant Feliu de L'Hospitalet i al nord limita amb els polígons industrials del barri de La Plana-Montesa d'Esplugues.

El barri es troba excel·lentment comunicat tant per carretera mitjançant la Ronda de Dalt i la carretera com per mitjà del transport públic tant autobusos com metro, la línia L5.

2. La Creació d'un barri : Sant Ildefons

Des de principis del segle XX Cornellà ha estat una ciutat d'acollida d'immigració. Tant de la resta de Catalunya com d'altres zones d'Espanya, mercès a la instal·lació d'indústria a la població.

A partir dels anys seixanta, el gran desenvolupament industrial de la zona i la recessió econòmica que pateixen les zones agràries fan accelerar el procés migratori. És el moment en que degut a aquest increment d'inversions en

l'indústria neixen empreses com la SEAT que s'ubica a la Zona Franca. En el cas del municipi de Cornellà s'instal·len fàbriques com la Pirelli-Moltex (ubicada a l'Almeda) i neixen polígons industrials a l'entorn de la Siemens al Padró, o al voltant de la carretera de l'Hospitalet.

En vint-i-cinc anys la població de Cornellà va créixer un 80%, entre el 1950 i el 1975 es va passar de tenir 11.743 habitants a tenir-ne 91.739. En part gràcies a aquest increment demogràfic, el 22 de juliol de 1966 Cornellà es va convertir en ciutat (tot i que va perdre part del seu nom “ de Llobregat”)

La procedència d'aquesta població nouvinguda era molt variada donat que els moviments migratoris van afectar tota la península, tot i això predominaven els arribats de les zones rurals d'Andalusia i Extremadura, d'on van venir gairebé pobles sencers i en menor quantitat de Castella la Manxa, Galícia i Múrcia.

Però aquesta arribada de nova població va comportar tot un seguit de problemes, un d'ells va ser la vivenda. L'allau immigratori va comportar una necessitat de vivendes, per la qual el mercat d'oferta no estava preparat. Aquesta inexistència de pisos va fer néixer espais urbans de tipus marginal com el fenomen del barraquisme, o les cases cova (al talús de la Miranda) que tot i les escasses condicions de salubritat van permetre l'allotjament de bona part de la població acabada d'arribar.

Els nouvinguts també van haver d'adaptar-se a un entorn urbà nou quan la majoria provenia de zones rurals amb altres maneres de viure, i no tant sols la nova població va haver de canviar sinó que també la mateixa població de Cornellà va haver d'acollir un gran volum de residents sense que els serveis i els equipaments estiguessin preparats.

3. La Construcció de Sant Ildefons

La creació del barri de Sant Ildefons forma part de la política constructiva de l'època, basat en la creació de polígons, ja fossin d'habitatges o de tipus industrial. En el cas habitacional aquests polígons es caracteritzen per ser zones residencials a prop de les principals vies de comunicació però aïllats en certa manera dels nuclis poblacionals originaris.

A partir del 1955 la Comissió d'Urbanisme de Barcelona va iniciar l'adquisició de terrenys destinats a grans polígons mitjançant diferents expropiacions a diferents punts de la geografia de Barcelona i les seves rodalies. Es calculava que s'havien de construir un total de 14.000 vivendes anualment a la província a raó de 12.000 a Barcelona i comarca, i 2000 a la resta de la província. En deu anys s'havien de construir 84.000.

Al 1953 ja s'havia redactat un Pla Comarcal que contemplava la construcció d'un barri en aquesta zona alta de Cornellà. Havia de ser de tipus “ciutat jardí intensiva” amb un càlcul de 166 habitants per hectàrea i grans zones

enjardinades. La llei del sòl del 1956 permetia la creació de polígons de grans blocs de vivendes.

Al mateix 1956 es va redactar el Pla Parcial municipal que desenvolupa el barri de Sant Ildefons per part de la Comissió Provincial d'Urbanisme on s'establien les bases sobre les que en un futur s'havia de construir el barri¹, calculant vivendes per a 7.500 persones i amb l'iniciativa pública com a principal font inversora.

La gran demanda d'habitatges i la necessitat de cercar una solució als problemes generats pels processos d'ocupació il·legal del territori va fer néixer el conegut com a "Pla d'Urgència Social", que tractava de cercar l'ajut de l'iniciativa privada per estimular la construcció d'habitatges.

Aquest "Plan de Urgència Social de Barcelona" va ser aprovat el 31 de març de 1958 i va ser el que va permetre donar forma final a la majoria dels barris construïts a l'època. El dèficit de vivenda inicial que calculaven per sis anys era d'unes 36.000 a la zona de l'entorn de Barcelona i es va estipular que la Comissió d'Urbanisme de Barcelona s'encarregaria de les accions expropiatòries i urbanitzadores i dels ajuts al finançament del règim de protecció oficial.

Tant el polígon de Sant Ildefons a Cornellà com al de Bellvitge a l'Hospitalet, tot i que en un principi entraven dintre de la planificació d'execució de la pròpia Comissió d'Urbanisme de Barcelona, finalment van ser deixats en mans de la iniciativa privada donada la manca de finançament i les dificultats en els processos expropiatius.

La construcció del barri de Sant Ildefons va ser cedida per l'Ajuntament a "Construcciones Españolas SA" (CESA) tant la part del projecte com el procés expropiatiu, així com la construcció i urbanització de l'àrea. La constructora, a més, va rebre una subvenció de 30.000 pts per a cada habitatge i facilitats en el procés d'expropiació dels terrenys.

Al juliol de 1959, després de múltiples modificacions del pla Parcial del 1956 incorporades per la constructora que s'excusava en l'urgent necessitat d'habitatge, la Comissió d'Urbanisme va aprovar el Pla Parcial que va permetre la creació del barri tot i que amb un increment en l'índex d'habitabilitat, es va prioritzar la construcció d'edificis per sobre del procés urbanitzador de la zona.

Inicialment l'empresa contemplava la construcció de 13.000 habitatges, dels quals es van acabant construint 11.536 de renda limitada i subvencionats, el que va suposar el major polígon privat de la dècada.

Les irregularitats administratives i jurídiques van ser comunes a la majoria de plans parcials que van donar peu als barris dels anys seixanta i aquest també va ser el cas del barri de Sant Ildefons: canvis en la qualificació de terrenys per

¹ "Plan Parcial de Ordenación del sector comprendido entre la carretera de Cornellá a Fogars de Tordera, la línea de ferrocarril de Tarragona y límite del término Municipal" Arxiu Municipal –Caixa 2491 plànols.

augmentar el nombre d'edificis, increment del sostre d'edificabilitat, el retard o inclús la no construcció dels serveis o equipaments pactats.

El primer bloc de pisos es va inaugurar a l'octubre de 1959 al carrer Avet amb la presència del llavors ministre de vivenda José Luis Arrese, i la construcció de tot el barri es va allargar fins el 1973, data en que "Construcciones espanyolas, SA" (CESA) va donar per acabat el barri.

A la seva "teòrica" finalització, el barri comptava amb molts blocs de pisos construïts, però la majoria de carrers restaven sense urbanitzar, la xarxa de clavegueram era escassa i estava inacabada, no es van adequar les zones verdes ni es van edificar els equipaments educatius i culturals estipulats al projecte.

Els habitatges havien estat ofertats als compradors amb moltes facilitats, com l'entrega d'entrades de només 30.000 pts i la possibilitat de pagar el pis en lletres en un termini de 30 anys. La gran necessitat d'habitatges van fer que molta gent que comprava els pisos els anessin ocupant sense estar acabats (pisos sense vidres) i encara menys el seu entorn.

Els greus problemes del barri van trigar molt de temps en ser resolts. L'ajuntament de la població s'havia d'encarregar d'exigir i vigilar el procés d'urbanització però estava sotmès als dictats del règim franquista que alhora era qui escollia els càrrecs polítics dels ajuntaments a través del Governador Civil de la Província. Els ajuntaments sorgits d'aquesta manera actuaven seguint els criteris i interessos de les indústries, immobiliàries i constructores que només buscaven el seu propi benefici modificant els plans urbanístics si calia, incrementant l'índex d'edificabilitat i requalificant espais destinats en un primer moment a serveis o zones verdes.

Les obligacions urbanitzadores de l'empresa constructora sempre eren postergades davant l'excusa de la gran necessitat d'habitatges, de manera que els carrers sense asfaltar, una xarxa de clavegueram insuficient i l'absència dels centres escolars, culturals i esportius van ser la tònica durant anys. Per la seva banda l'ajuntament tampoc va exercir la pressió necessària per tal que la constructora complís amb les seves obligacions. Una de les poques ocasions va ser al 1970 quan es van precintat 220 pisos per tal que la constructora complís amb els compromisos urbanitzadors del barri. La constructora en aquesta ocasió va entregar a l'ajuntament 8 milions de pts per els col·lectors i 17 per l'enllumenat i altres serveis.

Tot i el gran volum de pisos construïts en tant poc temps, el ritme de creixement dels habitatges no donava a l'abast amb la gran quantitat de gent arribada. Aquest fet va fer perllongar les situacions marginals d'habitatges en coves (durant un breu temps) i el naixement d'una altra opció d'allotjament que va ser la sobreocupació dels pisos. Llogar habitacions a familiars o coneguts del mateix poble, va ser una forma de poder trobar un lloc per dormir econòmic i fer front a l'escassetat d'habitatges, a part de suposar un ajut econòmic per les famílies propietàries o llogateres del pis, fins que les condicions d'oferta d'habitatges i la situació econòmica personal permetien resoldre la situació.

4. Els noms del Barri

Tot i que a les planificacions inicials la constructora va anomenar al barri amb el nom genèric de “Polígono”, aquest simplement feia referència a una zona a urbanitzar, ja fos industrial o d’habitatges amb una sèrie de característiques comunes. Finalment CESA va batejar el barri amb el nom oficial de “Ciudad Satélite de San Ildefonso”.

Hi ha diferents teories sobre la raó del nom de Sant Ildefons, una és que va ser un homenatge a l’enginyer de l’exemple barcelonès Ildefons Cerdà, una altra que va ser en record d’Ildefons Figueras, pare del llavors president de la companyia, en Josep Maria Figueras Bassols, o la darrera, com a homenatge al també copropietari de l’empresa Josep Ildefons Suñol.

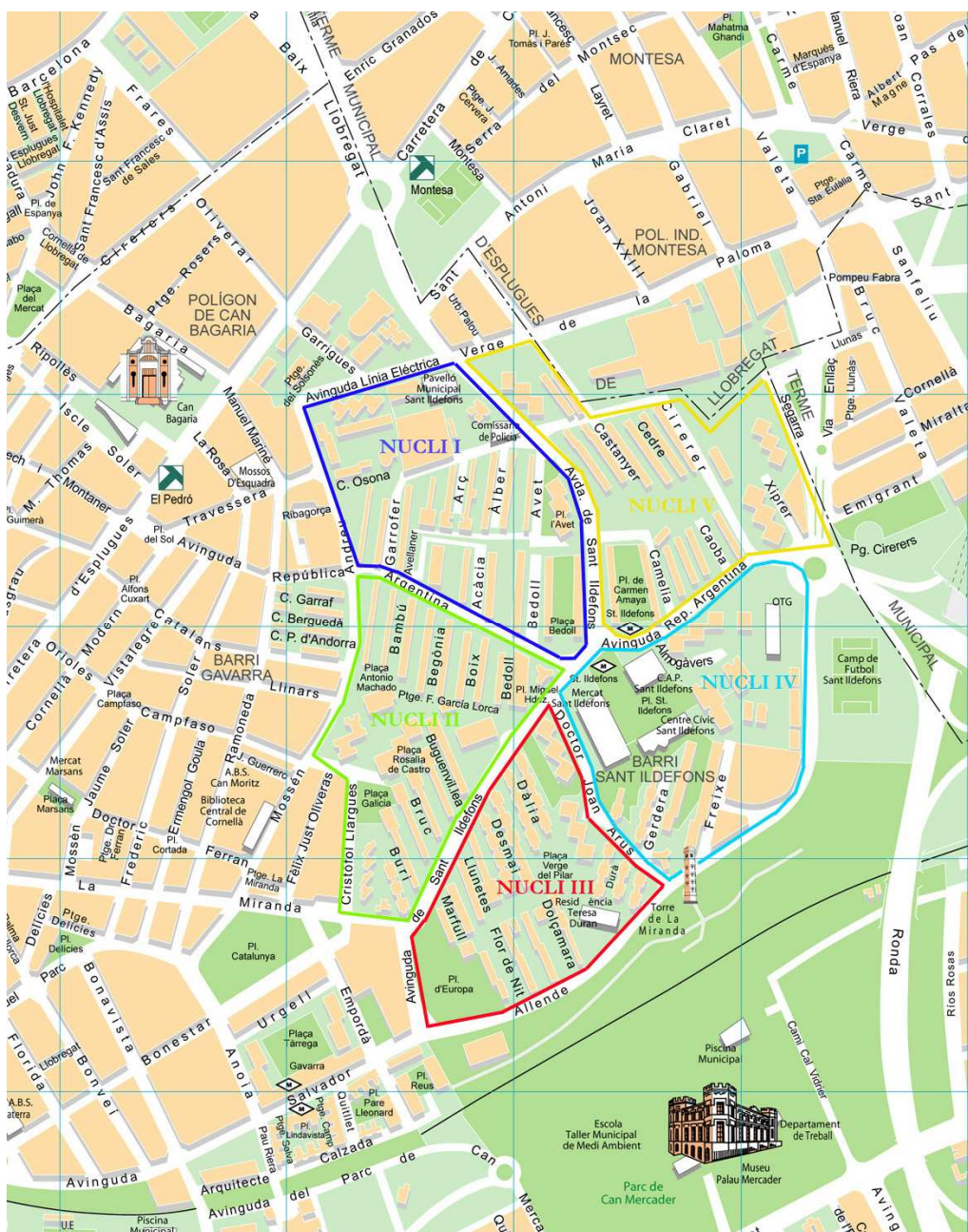
El nom de “Ciutat Satèl·lit”, “El Satélite o La Satélite” que és com s’anomena popularment el barri (fins i tot als nostres dies), és un nom genèric que s’atorgava a l’època en que es va construir el barri als nuclis de nova creació que naixien com a petites ciutats allunyades del centre urbà que li donava sentit (en aquest cas Barcelona més que no pas Cornellà).

“Ciudad sin ley”, va ser el malnom atorgat degut a les mancances i situacions de la població nouvinguda amb diferents costums i orígens culturals a un barri amb importants carències. Els joves no disposaven d’escoles i passaven les estones al carrer, fet que va afavorir la creació de bandes i la sensació d’inseguretat.

“Ciudad sin madre”, va ser un altre malnom que se li atorgar per ser característica l’arribada a les cases dels cobradors dels objectes que la família havia adquirit a terminis, i la freqüent resposta dels nens a la pregunta sobre la presència al domicili dels seus pares.

5. L’Urbanisme a Sant Ildefons

La construcció dels habitatges es va organitzar en cinc nuclis que incloïen alguns serveis.

Nucli I	Nucli IV
Límits: Av. Sant Ildefons República Argentina Mossèn Andreu Av. Línia Elèctrica	Límits: Av. Sant Ildefons Dr.Arús Av.Sant Ildefons 2n cinturó de ronda República Argentina
Equipament previst: Grup escolar Centre parroquial	Equipament previst: Grup escolar Centre parroquial Centre cívic
Nucli II	Nucli V

Límits: Av. Sant Ildefons República Argentina Mossèn Andreu Campfaso Cristobal Llargués Miranda	Límits: Av. Sant Ildefons República Argentina Terme d'esplugues Av. Línia Elèctrica
Equipament previst: Grup escolar Centre recreatiu	Equipament previst: Grup escolar Centre parroquial
Nucli III	
Límits: Av.Sant Ildefons Dr.Arús	
Equipament previst: Grup escolar Centre parroquial	

Al 1973 es va donar per acabada la construcció del barri sense els equipaments planificats per a cada nucli. Només s'havien aixecat alguns dels serveis centrals, com el mercat que va ser inaugurat al 1970 i el poliesportiu al 1972, edificats per l'Ajuntament.

En el projecte inicial es parlava de dotar al barri d'una biblioteca i d'un museu, però només va arribar a tenir dues petites biblioteques que pertanyien a diferents entitats bancàries, la Caixa de Barcelona (doctor Arús) i Caixa Catalunya (av. Línia Elèctrica). Actualment es troba en procés de construcció una biblioteca pública al carrer Almogàvers, conjuntament amb un auditori.

Blocs de pisos

La construcció d'habitatges al barri es basa en la verticalitat que segueix les pautes constructives de l'època pel que fa a l'edificabilitat dels grans polígons d'habitatges.

Per la seva tipologia externa els blocs de Sant Ildefons es poden classificar en:

- Blocs en línia recta, dels que trobarem dos tipus: els de 5 i els de 10 plantes (més una planta baixa que també poden ser habitatges) i que solen tenir 4 habitatges per planta.
- Blocs en forma de Y, els més alts de tots amb 17 plantes (més planta baixa i locals comercials) amb 6 habitatges per replà.
- Blocs o torres de 13 plantes (més planta baixa amb locals comercials) amb 8 habitatges per planta.
- Blocs o torres en forma de T d'11 plantes.

Pel que fa a la tipologia interior dels pisos segueixen dos esquemes bàsics:

- En els blocs en línia recta els pisos presenten una estructura allargada que ressegueix un passadís ubicat en un lateral, al llarg del qual, i sempre en el mateix costat, es van ubicant les diferents dependències de l'habitatge.
- En les torres, la tipologia varia i majoritàriament els espais de la vivenda s'agrupen en un quadrat on es distribueixen els diferents espais.

Els pisos oscil·len entre els 40 i els 60 m², amb 2,3 o 4 habitacions, exterior, però la majoria sense balcó i amb un petit safareig que acostuma a donar a un pati de llums obert a l'exterior o directament al carrer.

Només els blocs que tenen més de cinc plantes van ser dotats d'ascensors. A finals dels anys 90 molts dels edificis que no en disposaven van començar a instal·lar-ne mercès als ajuts públics que ofería l'ajuntament per afavorir l'accessibilitat a aquests immobles.

Carrers

La planificació final de barri va ser crear dos eixos centrals: l'avinguda Sant Ildefons i l'avinguda de la República Argentina, que es creuaven al centre i a on es pensaven ubicar els serveis (actual plaça del Mercat i plaça de Sant Ildefons).

AVINGUDA SANT ILDEFONS

Eix vertebrador del barri del mateix nom. Dona accés al barri des de l'antiga carretera de Fogars de Tordera, posteriorment Avenida Jose Antonio i amb la democràcia anomenada carretera d'Esplugues, i finalitza a tocar de la Pl.Catalunya.

AVINGUDA REPÚBLICA ARGENTINA

Eix transversal del barri, comença a la carretera d'Esplugues (actualment a la Plaça el Sol) i acaba a l'actual rotonda d'accés a la ronda de dalt a prop de l'Hospitalet. Durant dècades, la zona de la plaça del Sol va ser un descampat, igual que la zona final del carrer situada a l'actual accés de la ronda de dalt. Aquest tram descampat es va fer servir per llençar escombraries, com a aparcament de cotxes i fins i tot va haver un poblat xavolista. Més tard es va instal·lar l'actual camp de futbol del Sant Ildefons (anteriorment hi havia un camp de futbol quadrat situat a la part baixa del talús, on actualment estan les pistes de petanca) alhora que a finals del 80 la construcció de la ronda de dalt li va acabar de conferir l'aspecte actual.

El nom d'aquest carrer que fa referència a la República d'Argentina és molt habitual a les ciutats espanyoles.

AVINGUDA SALVADOR ALLENDE

Salvador Allende va ser un metge i polític socialista, president del govern a Xile fins el cop d'estat de l'11 de setembre 1973 en que va morir.

Durant la dictadura franquista aquesta avinguda rebia el nom de:

AVINGUDA VICENTE MARTORELL

Vicente Martorell Otzet, enginyer militar, delegat provincial del Ministeri de la Vivenda i Gerent de la Comissió d'Urbanisme, va projectar el quartell del Bruc al 1929 juntament amb el seu pare, Vicente Martorell Portas, també militar.

AVINGUDA DE LA LINIA ELECTRICA

El 1911 es va instal·lar a la zona una línia d'alta de tensió. La línia comunicava l'estació elèctrica de Sants amb la de Sant Boi.

Durant el procés d'urbanització del barri se li va donar aquest nom al carrer per on passava una part de la línia amb les torres d'alta tensió. Cap al 1993 les torres es van eliminar en ser soterrat aquest tram de la línia que passava per aquest carrer (en total 8 torres). Avui en dia encara es pot contemplar la línia d'alta tensió al veí municipi d'Esplugues en el límit amb Cornellà.

Carrers dels nuclis o carrers secundaris

La majoria dels noms dels carrers secundaris del barri de Sant Ildefons van ser agafats de l'herbari, amb noms de plantes i organitzats per l'ordre alfabètic que reben les plantes però en llengua castellana.

Els noms dels carrers d'un sector o nucli sempre comencen per la mateixa lletra. D'aquesta manera trobarem el sector de la lletra A: Aveto, Abedul, Algarrobo... el sector de la B: Begonia, Buri, Bambú... el sector de la C: Caoba, Camelias, Cipres,... el sector de la D: Dulzamara, Durillo,... i el sector F: Frambuesa, Fresno,...

Els espais interblocs van ser zones que inicialment es van pensar com enjardinades però en la realitat es van convertir en zones no urbanitzades, ermes, plenes de sorra i amb només algun arbre solitari. Aquests espais van quedar tan oblidats que ni tant sols van rebre un nom propi; se'ls feia esment per la seva situació entre dos carrers. Als anys 80 alguns d'aquests espais interblocs van ser reaprofitats i convertits en aparcaments soterrats i alguns van aconseguir ser batejats per primera vegada com la plaça Carmen Amaya.

Descampats

Durant el procés urbanitzador es van deixar zones no urbanitzades a diferents punts del barri. Aquest descampats, terrenys on no s'havia planificat cap edificació i que tampoc servien per cultivar, van ser durant anys l'espai de jocs de la canalla i, un lloc privilegiat per la instal·lació de qualsevol activitat deambulant.

Un dels descampats estava ubicat a l'entrada del barri, al costat del cinema Sandor, on actualment es construeix un edifici d'habitatges. Un altre destacat "descampat" va ser el que hi havia a l'actual plaça de Sant Ildefons, en concret a la zona on s'ubica l'ambulatori i el centre cívic.

Tot i que no va trigar tants anys en ser urbanitzada, la zona de la plaça Catalunya també va ser durant anys un dels descampats que feien de frontera del barri per la banda sud conjuntament amb l'actual plaça.

La zona de l'actual sortida de la ronda de dalt limítrof amb l'Hospitalet era una gran àrea de descampat fins a la seva urbanització a finals dels anys 80, quan es va finalitzar l'Avinguda Salvador Allende, i sobretot, en construir-se la ronda de dalt, que es va aixecar per sobre del nivell de l'alçada anterior i que va permetre la desmantellació del poblat xavolista ubicat a la zona.

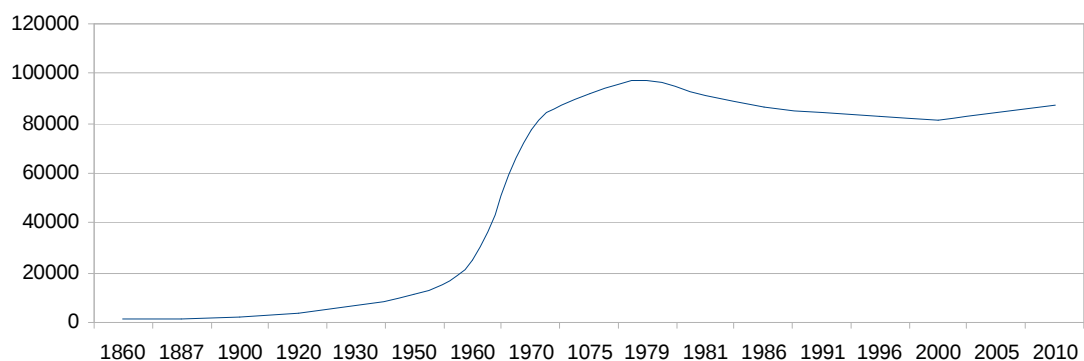
6. La Població a Sant Ildefons

La migració ha estat el caràcter constitutiu del barri i de Cornellà per extensió. Cornellà de Llobregat, en el seu conjunt, és una població que ha tingut un gran creixement fruit de les diferents onades migratòries.

Les diferents onades tenien una característica comú: la necessitat de mà d'obra poc qualificada i barata per als diferents sectors de l'economia catalana (primer a la indústria i després per a la construcció i els serveis) i l'impuls de millora econòmica de les persones immigrades. A més, els nous grups immigrants han substituït als anteriors en els llocs de treball menys qualificats, ja que els fills dels immigrants han millorat les seves perspectives econòmiques respecte els seus progenitors.

Sant Ildefons ha estat un barri creat per a la immigració i continua essent així. És un clar exemple de substitució residencial. Les noves generacions, fills dels immigrants, abandonen el barri amb habitatges petits i de poca qualitat per millors habitatges, facilitant l'accés a nous immigrants demandants d'habitatges barats.

Evolució de la població de Cornellà de Llobregat 1860-2010

font: Elaboració pròpia a partir de dades del padró municipal (INE)

Evolució de la població de Cornellà de Llobregat 1860-2010

Any	Habitants
1860	1642
1887	1867
1900	2197
1920	3732
1930	7031
1950	11473
1960	24714
1970	77314
1975	91739
1979	97216
1981	90985
1986	86467
1991	84315
1996	82490
2000	80998
2005	84131
2010	87240

font: Elaboració pròpia a partir de dades del padró municipal (INE)

Aquestes han estat tres:

Primera: durant la segona dècada del segle XX.

Durant els anys vint Cornellà va viure un increment substancial de la població gràcies a la incorporació de persones provinents, principalment, del País Valencià i de Múrcia. Aquestes persones van arribar atretes pel creixent desenvolupament de la indústria i la consolidació d'una producció agrària que alimentava Barcelona i, fins i tot, exportava carxofes.

Les persones que van arribar a Cornellà, però, no ho feren directament. Moltes d'elles van ser atretes per les obres que es van realitzar a Barcelona amb motiu de l'Exposició Universal de 1919. D'altres hi van arrelar després d'anys de venir-hi com a temporers agraris.

Segona: A partir dels anys seixanta.

El canvi més substancial en l'estructura de Cornellà, però es va produir a partir dels anys seixanta. Des de 1960 fins 1975 la població s'incrementa en un 75%, només en quinze anys. El 1974 la població de Cornellà estava formada per un 57,3% de catalans i un 42,7% de no-catalans. Però un 33,9% eren fills de catalans, mentre que un 66,1% no ho eren. Aquest increment té, precisament, en la construcció del barri de Sant Ildefons el principal focus d'atracció de població a Cornellà.

La immigració cap a Cornellà no era directa. La major part de persones que hi arribaven ho feien a través de Barcelona, d'altres, en menor mesura, d'Andalusia, Extremadura i Castella la Manxa.

Segons J. Botella, la rígida estructura agrària d'Andalusia implicava una desigualtat econòmica que forçava els individus cap a l'emigració. A més, es produeix un efecte crida en els mercats de treball dels territoris receptors de població amb la construcció com a principal plataforma. S'ha de tenir en compte que a partir dels anys seixanta comença l'etapa de "desarrollismo" que suposa l'impuls per part de l'Estat d'una reindustrialització, a fi d'aprofitar la creixent demanda internacional.

La distribució de la població en categories professionals a Sant Ildefons a principis dels setanta era:

aprenents	23%
peons	21%
ajudants auxiliars	10, 1%
administratius	20,3%
encarregats	4,3%
auxiliars administratius	17,6%
altres	3,7%

font: Alfonso Comin i Juan N. García-Nieto (1974), *Juventud obrera y conciencia de clase*, Madrid: Edicusa.

Comparativament amb altres barris de la ciutat, hi predominaven els aprenents i els peons. A més, a Sant Ildefons es dedicaven més hores al treball que altres barris el que implicava una major concentració de classe treballadora.

Tercera: A partir dels anys noranta.

L'última onada migratòria s'inicia durant els anys noranta i es pot considerar acabada (si més no la fase de major moviment de població). De la mateixa manera que la resta d'onades migratòries, aquesta va suposar un creixement de la població de Cornellà, que havia patit un breu descens durant els anys vuitanta.

L'any 2010 gairebé el 18% de la població de Cornellà eren estrangers. La principal nacionalitat eren els marroquins amb 4.062 persones empadronades, seguida dels equatorians (2.943), els peruans (1.252), els bolivians (908), colombians (771), romanesos (635) i xinesos (544). Per continents, són majoritaris els americans (7.633), seguits dels africans (4.414), els europeus (2.521: de la UE 1.582 i de fora la UE 939) i asiàtics (929).

7. La religió a Sant Ildefons

PARRÒQUIA DE SANT ILDEFONS

La zona alta de Cornellà era la zona d'influència de la parròquia Sant Miquel. A aquesta parròquia pertanyien els feligresos del barri durant els primers anys, fins que el gran creixement urbanístic i poblacional va fer que a l'any 1963 es creés la parròquia de Sant Ildefons.

El primer rector d'aquesta parròquia va ser Gabriel Viñamata (fins als anys 80) que anteriorment havia estat missioner durant quinze anys a Guatemala. Les primeres misses es van dur a terme en un magatzem de les oficines de la constructora (posteriorment aquest espai va ser ocupat per la policia nacional).

Finalment, al 1963 la constructora va cedir un terreny on es va aixecar un edifici per la parròquia, que encara es pot observar al fons del gran pati. Va ser construït amb maó vermell i inicialment la seva entrada estava a la part posterior fins que es va reformar i traslladar l'entrada.

Aquest va ser un edifici provisional des del seu inici donat que es volia construir un edifici singular en forma de conxa "conquilla", que va ser visible en forma de maqueta a l'entrada del temple durant dècades. Però mai es va arribar a fer ja que no es van arribar a assolir els recursos econòmics necessaris per la seva construcció. Amb el pas del temps i els canvis socials, el projecte es va allunyar de les necessitats del barri i per tant va quedar abandonat per la construcció d'un nou edifici als anys 90, de mides més reduïdes però més adequat a les necessitats de la comunitat.

PARRÒQUIA DEL PILAR

L'any 1967 es va crear la segona parròquia del barri, l'església Verge del Pilar, essent primer rector de la mateixa Mn. Esteve Arrese. Els primers actes litúrgics es van dur a terme als baixos d'un dels blocs de pisos (torre de 17 plantes de Rep.Argentina) i fins i tot al vestíbul del proper Cinema Avenida, on es va fer la benedicció de l'imatge de la verge del Pilar que el Cabildo de Saragossa va donar a la parròquia. No fou fins el 1972 que es va inaugurar l'actual edifici.

Als anys 60 va arribar a la parròquia del Pilar Joan Nepomuceno García-Nieto, jesuïta que impartia docència a ESADE i estava interessat en el món obrer.

A la parròquia del Pilar hi van tenir cabuda algunes entitats, com la coral Els Xiulets i l'esplai Estel.

Altres comunitats

A partir del 1975 algunes comunitats religioses femenines es van instal·lar al barri: les Espínoles (amb taller de costura i religió al carrer Gerdera), les filles de Maria Immaculada "del servei domèstic" a l'avinguda de Sant Ildefons i les germanetes de l'Assumpció al carrer Freixe núm. 9.

8. L'Educació al barri

Els primers anys del barri de Sant Ildefons van estar marcats per les mancances, una d'elles va ser l'ensenyament.

Al "Pla Parcial d'Ordenació Urbana de St. Ildefons" de 1959, es preveia l'edificació de cinc escoles i cinc parvularis. Però fins al 1968 no es va inaugurar la primera escola pública del barri, per a una població infantil que creixia amb la forta arribada de nova població, la majoria famílies joves.

ACADÈMIES

Per fer front a aquestes mancances van néixer les escoles de caire privat, que van rebre el nom "d'acadèmies". Aquestes escoles es van ocupar de l'escolarització de nens i joves durant molts anys, tot i que les condicions en que s'impartia la docència moltes vegades no eren les més adequades ni estaven regularitzades.

Les acadèmies estaven ubicades a pisos i en ocasions als baixos dels edificis. Quan la quantitat d'alumnat era molt elevada hi va haver acadèmies que es van expandir ocupant locals a diferents espais del barri, on els alumnes es dividien segons el seu nivell. Davant l'absència de pati, el carrer i els espais entre blocs van ser el lloc on la canalla passava les estones de descans entre classes.

Van arribar a ser fins a quinze en tot el barri, algunes d'elles:

La Moreneta: propietat de la família Miroso.

Acadèmia Sant Jordi: dirigida pel sr. Borrell.

Ateneus Salmantino i Numantino

Acadèmia Avenida

Jaime I, baixos del carrer Camèlia, Caoba i Xiprer.

Institución Escolar Europa , als baixos del carrer Bedoll i Avet

COLEGIO NACIONAL SAN ILDEFONSO

Inaugurat el 1968², va ser la primera escola pública del barri, amb uns antecedents des del 1962 als baixos del carrer Avet, amb només 28 nens repartits per sexes en dues aules.

Tot i que la constructora s'havia de fer càrrec de tota la seva edificació i l'ajuntament només havia de pagar el 25 % de les despeses, finalment la constructora només va cedir el terreny i va ser l'ajuntament el que va haver de cedir-lo al Ministeri per la construcció d'una escola que acolliria 32 aules, quatre grups per curs.

L'escola privada SANT ILDEFONS

Des del 1987 el seu nom és CEIP Alexandre Galí, quan passà a ser centre públic.

Va ser la primera escola privada creada al barri al 1961 per un grup de mestres en règim de cooperativa i dirigida per Ramón Bonet, amb la participació i implicació dels pares dels alumnes que fins i tot van col·laborar amb les tasques constructives de l'edifici.

En un primer moment van ocupar uns pisos i al 1964 ja es van instal·lar a l'actual emplaçament del carrer Cirerer. Pedagògicament tenien un projecte innovador, fins i tot van començar a fer classes de català al 1963 seguint les peticions del pares d'alumnes.

El centre va ser molt actiu socialment, acollint des de l'associació de veïns a esports, i generant una agenda cultural i esportiva oberta a la resta del barri.

C.P JACINT VERDAGUER

Va ser la segona escola pública del barri, construïda el 1969. La constructora, que també s'havia de fer càrrec de la construcció, va trigar en cedir un terreny per construir una nova escola.

Finalment es va aconseguir que la constructora cedís un terreny irregular al costat de la Torre de la Miranda, un lloc que no era l' inicialment previst, per

² Foto inauguració La Vanguardia Española del 2 de març de 1968.

aixó el projecte del Ministeri es va haver de modificar per tal d'adaptar-lo a les dificultats del terreny. L'escola es va inaugurar amb 32 grups.

Als anys 80, les mancances ja no eren de places d'EGB, sinó de secundària, per la qual cosa es va transformar en centre de batxillerat. Posteriorment, arrel de la baixada de la natalitat, les necessitats del barri van canviar i l'edifici va quedar obsolet com a centre d'ensenyament i va acabar convertint-lo en centre geriàtric i hospital de dia.

C.P.VIRGEN DE MONTSERRAT

Inaugurat també al 1969, va ser el tercer centre escolar públic del barri. Posteriorment es va transformar en un centre d'ensenyament secundari, primer com a extensió de batxillerat i després com a IES Maria Aurèlia Campmany.

CP ROGER DE FLOR I ROGER DE LAURIA

Un dels darrers dels grups escolars construïts al barri, en aquest cas van ser dues edificacions bessones que compartien pati i gimnàs amb 16 grups per centre.

El parvulari construït al seu costat, va acollir els nens en la seva etapa d'escolarització infantil no obligatòria (llavors 4 i 5 anys). L'antic l'edifici del parvulari ha estat fet de nou amb l'obertura del carrer Almogavers.

Actualment l'escola Roger de Flor és l'escola Torre de la Miranda, i Roger de Llúria acull el Centre de Recursos Pedagògics i escola d'adults. Part del pati ha servit per construir un bloc de pisos, i part del pati del parvulari per obrir el carrer Almogàvers fins Salvador Allende.

CP Francesc Macià

A l'av. de la Línia elèctrica

PARVULARIS I GUARDERIES

Les necessitats laborals de les famílies residents al barri van fer que tot i la no obligatorietat legislativa, moltes famílies necessitaven deixar els seus fills en parvularis (nens de 4 o 5 anys) o bé a guarderies, però aquestes eren encara més escasses.

Al 1972-73 els recursos del Ministeri i la recerca de l'ajuntament van permetre la creació de 8 aules als baixos dels pisos de la Encarnación, al carrer Empordà (Gavarra). Després, i de mica en mica, gairebé cada escola va tenir el seu parvulari, tot i que en aquells moments l'ensenyament obligatori no començava fins als 6 anys amb l'EGB (Ensenyament General Obligatori) com l'escola Montserrat, que va haver d'ocupar els baixos de l'edifici dels "pisos dels

mestres" de l'Av. de la Línia Elèctrica. El parvulari Virolai va ser construït al seu costat.

També es van crear guarderies i parvularis que no estaven lligats a cap escola com el Parvulari Cangurito, ubicat a un edifici entre el carrer Xiprer i Segarra, que avui acull l'associació extremenya i alguns locals socials i bars.

La guarderia Lamaro, situada al costat de l'actual Plaça d'Europa (abans Pla de Lamaro), va ser de les primeres municipals de la zona i no va ser fins el 1977 que es construïa l'escola bressol La Baldufa.

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

I.B.JOAN MIRÓ

Inicialment l' institut va néixer a l'actual edifici del Servei Català d'Ocupació. Va ser edificat en precari, amb blocs prefabricats per tal d'acollir el gran nombre d'alumnes que un cop acabada l'EGB volien continuar els seus estudis de batxillerat.

L'edifici es va aixecar al 1980 amb l'intenció que fos ocupat durant un curt període de temps, mentre es feia efectiva la construcció d'un nou edifici amb millors condicions. La provisionalitat de l'edifici va fer-lo patir de greus mancances patents des del començament, ja que l'edificació de totxos i sostre de llana no afavoria la salubritat i el bon manteniment.

El nou edifici de IB Joan Miró va ser inaugurat finalment al curs 1986-1987 però ubicat al costat del riu, a l'altra banda de la població. I l'antic edifici va ser ocupat pels serveis d'ocupació, primer com a INEM i després com a SOC i centre de formació ocupacional. L'edifici del SOC escapçat per un costat (per les obres d'ampliació del carrer veí) està previst que serà traslladat a un nou emplaçament.

IES JACINT VERDAGUER

Al curs 1987-88 es va engegar al barri una extensió de batxillerat, en unes aules annexes a l'escola Jacint Verdaguer, clarament insuficient pel volum d'alumnes que hi havia al barri i que volien continuar els seus estudis. Al curs 95-96 va ocupar totalment l'edifici i es va crear l'Institut de Batxillerat Jacint Verdaguer.

L'edifici reformat va convertir-se en residència de la tercera edat i centre de dia Teresa Duran a l'octubre del 2010, gestionada per la Fundació Privada per a l'atenció de persones dependents i que funciona com a centre concertat amb la Generalitat de Catalunya.

MARIA AURÈLIA CAMPMANY

L'Escola Verge de Montserrat va obrir una extensió de batxillerat annexa que finalment al 1995, es va convertir en centre d'educació secundària amb el nom

de Maria Aurèlia Campmany. El centre es va fusionar amb l'IES Jacint Verdaguer al 2001 davant la davallada d'alumnes.

L'ESCOLA D'EDUCACIÓ ESPECIAL CAN MERCADER

Es va crear inicialment als baixos de l'edifici de PRECSA del Parc de Can Mercader l'any 1978 i va ser traslladada a l'antic edifici del parvulari Virolai conjuntament amb el Centre de Recursos Pedagògics.

A TOCAR DEL BARRI

L'escola Verge del Pilar al barri de la Gavarra, d'iniciativa privada, va acollir alumnes del barri de Sant Ildefons durant els anys de mancances de places escolars.

Tant l'escola de Formació Professional, actual IES Esteve Terrades que va ser construïda al 1976, com l'institut de FP Miquel Martí i Pol creat al 1978, (ocupant els antics locals de Tubos Bonna al Pedró, després es traslladà al costat de l'IB Joan Miró), van ser el destí dels joves del barri que buscaven una formació professional.

La guarderia Linda Vista de titularitat municipal ubicada a la Gavarra va ser de les primeres de la zona.

9. L'Associacionisme a Sant Ildefons

En un barri de nova formació, de tipus dormitori, i ple de mancances però amb arribades massives de població durant els primers anys³ el procés de creació d'associacions va trigar però progressivament es va produir.

Les associacions són principalment de tres tipus: les esportives i recreatives, les agrupacions de veïns d'un mateix origen geogràfic i les de tipus reivindicatiu.

El Centre Cívic de Sant Ildefons està situat al final del carrer Gerdera, vora el mercat i al final de la plaça de Sant Ildefons, va ser construït el 1986 i acull la seu de diferents associacions.

Associacions esportives i recreatives

3

"En definitiva, constituye uno de los mejores instrumentos para el "control social", al separar residencia, empleo y ocio y dificultar seriamente las posibilidades de relación y asociación. La ciudad-dormitorio no permite otra cosa que agotar las veinticuatro horas del día entre el trabajo, el dormitorio y el autobús" Alfonso Carlos Comín i Juan N. García-Nieto (1974) *Juventud obrera y conciencia de clase*, Edicusa, Madrid, pp 63-64.

U.E. Sant Ildefons

La Unificació Esportiva Sant Ildefons és des de 1994 el club de futbol del barri. Compta amb un camp en la confluència de l'Avinguda Salvador Allende i l'avinguda República Argentina. El seu naixement va ser fruit de dues entitats més antigues: la U.D. Sant Ildefons–Satelite i Can Mercader–Bambú. Aquests clubs provenen, al mateix temps, de la unió d'altres clubs de futbol del barri com: el Doble Escudo, la Peña Blanquiazul, el Satelitense, el Ferroviarios, el San Ildefonso, el Sateliet, etc.

Altres associacions esportives són: Asociación cultural deportiva Perú, Associació esportiva Sador, Club de voleibol de Cornellà, Club Hanbol Ràpid de Cornellà, Club petanca Dulzamara-Toro Bravo i Club de petanca Los Llanos.

Esplais

Al barri existeixen associacions juvenils com el club infantil juvenil Sant Feliu-Sant Ildefons, l'esplai Jump, l'associació B.R.U.J.O. (búsqueda, recerca, unió, jocs, oci) i el casal juvenil la Forja.

Associacions de veïns d'un mateix origen geogràfic

En la mesura que la població es va anar assentant al barri es van començar a crear associacions de persones que compartien el mateix origen geogràfic. És així com van aparèixer associacions com: la Casa cultural y recreativa Castilla la Mancha, el Centro andaluz Blas Infante o la Coordinadora de entidades flamencas y andaluzas. Així mateix, n'hi ha d'altres que associen a persones d'altres orígens en altre barris de la ciutat.

De la mateixa manera en els últims anys les noves onades migratòries han fet aparèixer altres associacions com: Amazan (associació que té com a objectiu difondre la cultura amazic, compartida per la major part de ciutadans d'origen marroquí de Cornellà), Asociación cultural deportiva Inca-Perú (durant un temps varen estar fent activitats cada diumenge a les pistes esportives adjuntes a la seu de l'Oficina de treball de la Generalitat) i la Asociación Cóndor.

Associació de veïns ferroviaris

Fundada per un grup de veïns que havien treballat o treballaven a la RENFE. Va ser una de les primeres entitats, juntament amb algunes penyes flamenques.

L'Associació de Veïns

L'Associació de Veïns i Veïnes de Sant Ildefons va tenir una primera etapa en els primers anys del barri. Les seves activitats es van reduir a l'organització de

les festes. Després de la mort del seu primer president l'associació va quedar en una situació latent, ja que existia legalment, però no funcionava.

A principis de la dècada dels 70 un grup de persones van tenir la voluntat de reprendre l'activitat de l'associació. Amb la participació del vicepresident de l'antiga junta, Ramon Bonet, van refundar l'associació. El procés, però, va tenir els seus entrebancs, ja que la vídua del difunt president no va voler donar-los els llibres i va obligar a copiar a mà els estatuts dipositats als arxius del Govern Civil i compulsar-los de nou.

A partir d'aquí es va convocar una nova assemblea per a l'elecció de la junta. Aquesta nova etapa va anar precedida d'una campanya d'afiliació de socis. El motor humà d'aquesta nova associació estava format per persones políticament conscienciades, militants de Bandera Roja i del Partido del Trabajo (PTE).

Els primers passos de l'associació van anar encaminats a fer conèixer l'associació entre el veïnat i fer-los participar d'aquesta. L'associació treballava en un barri densament poblat amb una vida social bolcada internament en les famílies i entre grups de paisans (originaris dels mateixos pobles), en un context de dictadura i en una vida quotidiana on els adults es passaven el dia a la feina i utilitzaven el barri per a dormir. Això feia que les relacions a fora d'aquest grup de relació primària fossin vistes amb molta desconfiança. Per aconseguir estructurar un moviment social urbà a Sant Ildefons calia, en primer terme, que els veïns hi confiessin. En aquest sentit, les dones de l'Associació varen tenir un paper fonamental a l'hora de fer-ne difusió en espais de relació quotidiana (mercat, escoles...).

El programa principal de l'associació anava encaminat a la millora dels serveis del barri. Amb aquest objectiu van dur a terme diverses campanyes amb manifestacions davant l'ajuntament.

La primera seu de l'Associació estava en un local del carrer Dobleescudo, pagat amb les aportacions dels socis. L'any 1988 es traslladen al local actual, un espai situat al passatge Federico García Lorca cedit per l'Ajuntament i "la Caixa".

Amb l'adveniment de la democràcia, l'Associació de Veïns de Sant Ildefons es va veure afectada, de la mateixa manera que la resta del moviment veïnal, per un procés de reestructuració. Aquest procés feia referència a una recol·locació del moviment en un nou context marcat per l'entrada de part dels seus militants en l'estructura de partits que governaven o feien d'oposició a les institucions polítiques i en la pèrdua d'incidència entre la població.

El Casino Cultural

Durant els anys seixanta un grup de joves va fundar aquesta entitat, que es dedicava a programar activitats de tipus cultural i reivindicatiu. El local el tenien al carrer Buri.

El Casino va aportar gruix de persones que en anys posteriors varen tenir un paper important a la vida política i reivindicativa del barri.

Les festes del barri

Entre 1963 i 1964, un grup de ciutadans del barri, amb Manuel Grau al capdavant, van decidir crear una Comisión de Festejos per tal de dotar el barri d'unes festes, l'ajuntament ho va acceptar encara que mantenint el poder d'intervenció en la mateixa. A partir de 1973 va ser l'ajuntament qui es va fer càrrec de les festes.

La decisió de la data de celebració de les festes del barri va ser un tema conflictiu durant anys, es va escollir el 12 d'octubre, dia de la Verge del Pilar i també diada de la Hispanitat. S'han donat diferents interpretacions a aquesta elecció, des de l'origen aragonès del mossèn de la parròquia del Pilar a una interpretació més oficial explicada per la mateixa Comisión de Festejos al 1967, que raona aquesta en l'origen emigrant dels habitants del barri i el fet que a la verge del Pilar se la consideri la patrona d'aquests emigrants.

Els primers anys de les festes es va instal·lar un gran envelat que després de pagar entrada permetia gaudir als clients de grans actuacions i balls, fins i tot van actuar artistes coneguts de l'època.

La primera fira d'atraccions es va instal·lar al barri el 1964 i a partir del 1975 es comencen a programar activitats flamenques

10. L'Esbarjo i l'Entreniment al barri

CINEMES

El barri comptava amb dos cinemes: el cinema Sandor i el cinema Avenida. A més hi havia un tercer molt a prop del barri: el cinema Pisa.

Durant molt de temps van suposar l'únic sistema d'esbarjo per als residents. Les sessions eren dobles i continues amb un descans entre pel·lícules (moment que s'aprofitava per anar al bar) de manera que si l'espectador hi arribava tard i amb la pel·lícula començada podia quedar-se a la sala al final de les dues pel·lícules per tal de continuar i veure el tros que no havia vist.

Cinema Avenida

Es va obrir als anys 60 i es va tancar el 19 de desembre de 1986.

Durant els anys de mancances de serveis al barri, va servir per fer-hi misses de la veïna parròquia del Pilar, així com reunions sindicals clandestines.

El centre comercial SI es va construir al seu lloc, ocupant el mateix espai que l'antic cinema fins i tot l'entrada està ubicada al mateix lloc. El bar del cinema estava a la part posterior, Av. República Argentina.

Cinema Sandor

El va construir al 1967 l'empresari i exhibidor de cinema Josep Maria Sansalvador, propietari del cinema Club a Cornellà, i del cinema Marina de l'Hospitalet. Comptava amb una pantalla de 19 metres i una sala amb capacitat per a 1.500 espectadors dotada d'aire acondicionat.

L'any 2003 la part superior es va transformar en un gimnàs i la planta baixa en una botiga de cotxes.

Cinema Pisa (Barri Gavarra)

Cinema ubicat al barri de la Gavarra, però tant a tocar de Sant Ildefons que pràcticament en forma part. Va ser projectat al 1967 i és l'únic cinema de la part alta que continua operatiu, tot i que transformat en multisales des de l'any 1986-87.

Bars

A manca d'espais de reunió i esbarjo, els bars es van convertir en els llocs de reunió social i en punts importants on dirigir-se a cercar qualsevol tipus d'informació.

ESPECTACLES ITINERANTS

Durant dècades el barri va acollir diferents formes d'entreteniment que anaven arribant periòdicament, com els cirks, places de braus, fira d'atraccions. Els llocs on aquests espectacles s'ubicaven eren els descampats, sobretot el que hi havia al costat del cinema Sandor i del mercat.

Els espectacles de braus solien instal·lar-se al descampat del costat del cinema Sandor. A aquestes places de tipus portàtil es duïen a terme corrides de braus i fins i tot es van arribar a instal·lar tres places alhora. Una de les més recordades va ser al 1967 l'anomenada "plaça de la Alegria"

També en els descampats s'ubicaven els cirks o les fires d'atraccions que s'instal·laven per les festes del barri. Durant uns anys, la fira d'atraccions i la fira comercial de Cornellà també es van instal·lar al barri, en concret al llarg de l'Avinguda Salvador Allende.

11. El transport a Sant Ildefons

Des del seus inicis el barri va patir grans mancances en el transport públic. La gran densitat de població que majoritàriament treballava fora del municipi necessitava de mitjans de transport per poder-se traslladar a fora en un moment en que els vehicles particulars no eren accessibles a la majoria de la població.

Des de 1936 existia un servei d'autobús, la línia EC, que comunicava Cornellà i Esplugues. Suprimida per la guerra civil, es va reinstaurar al 1947 com a BC (Barcelona –Cornellà) que passava per la carretera d'Esplugues (llavors avenida Jose Antonio) en el seu terme de Cornellà fins l'actual plaça de l'Església.

Al 1971 es va complementar aquesta línia amb un recorregut secundari des de Enrique Granados, i que entrant pel Rayo Amarillo creuava per dins el barri de Sant Ildefons i arribava fins a l'encreuament de la Av. Sant Ildefons i l'Av. Rep.Argentina. Aquesta línia, en un primer moment, es va anomenar BC Ltda. Al 1979 es va allargar el seu recorregut fins a la plaça de l'Església i va transformar el seu nom a BI (Barcelona-Sant Ildefons).

Al 1993 la línia BC va canviar el seu nom a 67, i l'autobús BI que donava servei al barri va passar a anomenar-se 68.

En l'època de naixement del barri el principal mitjà de transport era l'autobús, però fins el 1971, que va néixer el BC Ltda, no hi passava cap pel barri. La gent havia de matinar i anar a la carretera d'Esplugues i allà esperar els atapeïts BC per poder anar a treballar. Aquests autobusos anaven tan plens que moltes vegades no podien tancar les portes.

Com a transport intern, la ciutat i el barri de Sant Ildefons comptaven des del 1965 amb la línia urbana SU1 (Sant Ildefons-mercat) que unia el nucli antic de la població amb el nou barri a través de la carretera d'Esplugues. Al 1972 es va completar amb la SU4, que unia Sant Ildefons amb el barri d'Almeda i al 1982 la SU2 connectava el barri amb la Font Santa.

Al 1983 amb l'arribada del metro al centre de la ciutat es va reorganitzar la xarxa d'autobusos, centralitzant-la en un de sol, el 835, que a partir de 1993 va passar a ser el 95.

A partir de 2001 es van anar produint diferents canvis en el recorregut de la línia, fins que al 2009 la línia es va dividir en dos: la 94 i la 95 transformant el seu recorregut en circular i passant per tots els barris del municipi.

Altres línies que tenen recorregut pel barri són L10, EL Prat –Sant Just, que passa pels dos hospitals de referència: Bellvitge i el hospital comarcal Moisès Broggi; L85, que comunica Cornellà i Gavà i L75, que uneix Sant Ildefons i Sant Boi.

Metro

La línia de metro que arriba a Cornellà és la línia V o línia blava i l'estació de Sant Ildefons va ser la primera del municipi. Es va inaugurar al 1976 i es troba situada sota la Av. Rep.Argentina.

El 1983 es va ampliar la xarxa del metro amb les estacions de la Gavarra i Cornellà.

Aquest és el mitjà de transport més usat al barri per les facilitats que suposa la seva rapidesa en el trasllat a qualsevol punt de la ciutat de Barcelona.

RENFE

Tot i que la línia de Renfe envolta el barri per un dels costats, Sant Ildefons no té cap estació de Renfe. Les reclamacions veïnals i de l'associació de ferroviaris als anys 60, van fer que al 1969 es construís un baixador prop de la Torre de la Miranda que havia de donar servei tant al barri de Sant Ildefons com al d'Almeda. Malauradament, mai no va tenir un bon servei i es va abandonar poc després de la seva execució. Al 2011 els edificis de l'antic baixador van ser enderrocats.